

LIST POETYCKI W ROSYJSKIEJ POEZJI ROMANTYCZNEJ

Jan Orłowski (Lublin, Polsko)

List poetycki to gatunek nieznanym ustnej poezji ludowej. Jest on wytworem poezji pisanej, a więc późniejszej niż poszczególne gatunki folklorystyczne. Jest oczywiste, że znane w literaturze rozwinięte struktury gatunkowe powstały z gatunków prostych, które miały znaczenie użytkowe. Stefania Skwarczyńska w swoim Wstępie do nauki o literaturze wyraziła na ten temat następujący pogląd: "Nikt chyba nie zaneguje związków genetycznych zachodzących pomiędzy opowiadaniem literackim, powiastką, nowelą a strukturą opowiadania prostego, obejmującego nasze codzienne życie; pomiędzy listem literackim, listem poetyckim a listem zwykłym..."¹

Ta sama autorka postawiła w innej pracy pytanie: "czy list zwykły, potoczny przekształcił się w poetycki, czy też poezja pokusiła się o urozmaicenie formalne, o te pierwiastki, które posiadał w sobie list?"². Skwarczyńska wyraża opinię iż to właśnie poezja liryczna w dążeniu do bezpośredniości, do stworzenia zjudy rzeczywistości sięgnęła po formę listu³.

List w rozumieniu potocznym ma jednak pewne rygory formalne, które ograniczają możliwości kreacyjne listu poetyckiego. Dlatego gatunek ten przestał odgrywać rolę komunikacyjną wyłącznie pomiędzy nadawcą a odbiorcą, utracił swój intymny charakter, by osiągnąć - zgodnie z zamierzeniem twórcy - szerszy rezonans społeczny i określony cel estetyczny. To doprowadziło do wzbogacenia treści listu poetyckiego i zróżnicowania jego struktury gatunkowej. Owo zróżnicowanie pozwala wyodrębnić obok listu poetyckiego sensu stricto również - jak to określa Przemysława Matyszewska - "utwory poetyckie mające postać listu"⁴. Różnorodność odmian podobnych utworów dostrzegła wcześniej cytowana już Stefania Skwarczyńska pisząc:

"/.../ od listu poetyckiego trzeba odróżnić list wierszem /.../ gdy list poetycki wyrastał z poezji i sięgał po formę listową, aby wzmocnić swoje walory estetyczne, swoje bogactwo wyrazowe, list wierszem był bardziej pokrewny choćby nawet wierszom miłosnym, których założenie było nie akademickie, których celem

było zyskać przychylność ukochanej..."⁵

Inaczej mówiąc, list wierszem, czy też list rymowany ma z punktu widzenia nadawcy cel utylitarny (wyrażenie prośby, zyskanie przychylności adresata, podtrzymanie więzi uczuciowej itp.), ma charakter osobisty lub nawet intymny i nie jest przeznaczony do szerszego odbioru społecznego. List poetycki natomiast ma w swym założeniu pozaużytkowy i wąsko pojmowany cel jednostkowy. Przybierając formę listu jako środka wzmocnionej ekspresji, tworzy on określone wartości ideowo-estetyczne, które mogą być i są najczęściej przeznaczone do wielu odbiorców. Dlatego list poetycki kierowany bywał niekiedy do fikcyjnego lub zbiorowego adresata (Do przyjaciół Lermontowa, Do faworyta Rylejewa, Do Owidiusza Puszkina i wiele innych). Jednak list poetycki, którego celem jest określone oddziaływanie na szeroki krąg odbiorców staje się również utworem o charakterze utylitarnym, zaczyna odgrywać rolę poezji agitacyjnej. Tego rodzaju wiersze, należące do liryki apelatywnej, często powstawały w poezji rosyjskiej w okresach doniosłych wydarzeń społeczno-politycznych.

List poetycki - jak wiadomo - ukazałtował się już w antycznej poezji rzymskiej (Epistulae Horacego, Epistulae ex Ponto i Heroides Owidiusza), znany był w literaturze średniowiecznej (na przykład list miłosny w poezji prowansalskiej) i renesansowej, szczególnie jednak rozkwitał w dobie oświeceniowej.

W literaturze rosyjskiej list poetycki pojawił się w epoce klasycyzmu. Posługiwali się tym gatunkiem Teofan Prokopowicz (Do twórcy satyry "Do swego rozumu"), Antioch Kantemir (Do swego rozumu), Michał Łomonosow (List o pożytku szkła), Aleksander Sumarokow (Do wierszopisów bezmyślnych), Denis Fonwizin (List do szlug moich), Gabriel Dierżawin (Do Chrapowickiego). List poetycki w czasach oświecenia - jak świadczą wymienione przykłady - kierowano najczęściej do zbiorowego adresata, jego twórcy nadali mu treso dydaktyczną (Władcom i sędziom, Do pierwzego gagiada Dierżawina), satyryczną (Do swego rozumu Kantemira), postać traktatu (List o pożytku szkła Łomonosowa) lub wypowiedzi o charakterze estetyczno-programowym (listy poetyckie Sumarokowa). W literaturze oświeceniowej traktowano list poetycki jako odmianę ody lub utwor satyryczny i dopiero w poetyce doby romantyzmu został on wyodrębniony jako oddzielny i swoisty gatunek literacki.

W literaturoznawstwie radzieckim wyraża się niekiedy pogląd, że już w czasach romantyzmu list poetycki jako gatunek literacki wychodzi z mody⁶. Pogląd taki nie wydaje się uzasadniony już chociażby z tego względu, że w rosyjskiej poezji romantycznej powstało o wiele więcej listów poetyckich niż w poezji klasycystycznej. Działo się tak przecież nie tylko dlatego, że poezja romantyczna była bogatsza i obfita ilościowo, lecz dlatego przede wszystkim, że listem poetyckim posługiwali się wówczas w różnym stopniu właściwie wszyscy przedstawiciele rosyjskiej poezji romantycznej, wśród nich Żukowski, Rylejew, Kozłow, Jazykow, Puszkina, Baratynski, Lermontow, Karolina Pawłowa i wielu innych. W liryce Puszkina, Jazykowa i Lermontowa występuje po

kilkadziesiąt różnych utworów o strukturze listu poetyckiego. Nie można zatem twierdzić, że wówczas rozpoczął się zmierzch tego gatunku literackiego (stało się to jednak w ówczesnej poezji francuskiej⁷). Przełom romantyczny w literaturach słowiańskich, zwłaszcza w polskiej i rosyjskiej, obfitował w listy poetyckie o bardzo zróżnicowanej treści.

Granica pomiędzy listem poetyckim a listem rymowanym, czy wreszcie wierszem "mającym postać listu" jest płynna i trudna do uchwycenia. Ze względów praktycznych rozróżnienie to nie będzie stosowane w niniejszej pracy, w której brane są pod uwagę te utwory poetyckie romantyków rosyjskich, w których występują chociażby tylko niektóre wyznaczniki kompozycyjne listu. Należy do nich, jak wiadomo, utylitarny charakter, pisemna forma, funkcjonalna obecność adresata oraz ścisły związek świata przedstawionego z realną rzeczywistością⁸.

Najbardziej rozpowszechnione wzorce listu poetyckiego przejęli romantycy rosyjscy z rodzimej literatury oświeceniowej. Z tego względu gatunek ten często występował w twórczości poetów pierwszego dwudziestolecia XIX wieku, którzy pozostawali w kręgu tradycji klasycyzmu lub sentymentalizmu. Świadczą o tym niektóre utwory Mikołaja Karamzina (Do pięknej), Wasilija Puszkina (Do miłej, Epistoła do Żukowskiego), Aleksandra Wostokowa (Do Rogjan), Mikołaja Gniełdicha (Do przyjaciela, Do I. A. Kryłowa), Konstantina Batiuszkowa (Do Daskowa, Moje pieniąty), Jurija Miededinskiego-Mieleckiego (Do Tamiry) i innych, mniej znanych ówczesnych poetów. Sięgając do tradycji poetyki klasycystycznej romantycy rosyjscy tworzyli równocześnie nowe wzory listu poetyckiego (zwłaszcza odmiany tego gatunku - listu wierszem) i znacznie wzbogacili jego treść.

List poetycki w dobie klasycyzmu często służył poetom jako wypowiedź o charakterze programowo-estetycznym. Twórcy późniejszego okresu również spożytkowali tę formę prezentacji swego credo poetyckiego. Rolę tę spełniały listy adresowane do przyjaciół po piórze, do fikcyjnego poety, niekiedy do antycznego klasyka, do muzy lub do poezji. Utworami programowymi w tym znaczeniu były między innymi: Epistoła do Żukowskiego W. Puszkina, Do poezji Żukowskiego, Epistoła do N. I. Gniełdicha Rylejewa, Do poety, Do przyjaciela wierszotwórcy A. Puszkina i wiele innych. List poetycki pt. Do moich wierszy Gniełdicha ma charakter wstępu do wydania wybranych utworów poety. Właściwym adresatem są tu wszakże czytelnicy, do których zwraca się twórca, zapewniając o szlachetnych intencjach swej poezji i wyrażając nadzieję, iż nie będzie ona zapomniana.

Jeden z pierwszych utworów piętnastoletniego Puszkina - Do przyjaciela wierszotwórcy ma umowną formę listu poetyckiego, skierowanego do Arysta, który jest postacią fikcyjną. Aryst pragnie zostać poetą, autor przestrzega go przed ciężarem i trudem tego powołania, nie szczędząc mu różnych pouczeń:

Арист, не тот поэт, кто рифмы плестъ умеет
И, перьями скрипя, бумаги не жалеет.
Хорошие стихи не так легко писать,
Как Витгенштейну французам побеждать.

(А. Пушкин, К другу стихотворцу)

Puszkiniowski juwenilia poetyckie opierały się na wzorcach klasycystycznych, czego najlepszym przykładem jest właśnie cytowany tu list poetycki. Świadczy o tym metrum wiersza (dostojny aleksandryn) oraz liczne odwołania do obrazów i symboli zaczerpniętych z antycznej mitologii. Jest to widoczne już w początkowym dwuwierszu:

Арист! и ты в толпе слугителей Парнаса!
Ты хочешь оседлать упрямого Пегаса...

Do środków poetyki klasycystycznej sięgali również inni autorzy tego rodzaju listów poetyckich. Potwierdza to wspomniana już Epistoła do Żukowskiego Wasilija Puszkina oraz Epistoła do N. I. Gnedicza Rylejewa (homeryckie porównania autora były tu aluzją do przekładowej działalności Gnedicza, tłumacza Iliady).

Oświeceniowy list poetycki nasycony był często patosem obywatelskim, zawierał ostre akcenty satyryczne i pouczenia moralne. Preromantyczna i romantyczna poezja rosyjska kultywowała ten gatunek literacki. Jako przykład mogą służyć utwory: Do Tibullusa i Do wodza zwycięzców Żukowskiego, Do Rogian Wostokowa, Do faworyta i Do Aleksandra I Rylejewa. Wiele wierszy o podobnym charakterze można wskazać w liryce Puszkina (Do Licyniusza, Do wielmoży, Epistoła do cenzora i inne). Związek tych utworów z tradycją oświeceniową jest bardzo wyraźny. Przejawia się on w ich strukturze wersyfikacyjnej, w odwołaniach do mitologii i postaci antycznych (Do Tibullusa, Do Licyniusza, Do Owidiusza), wreszcie w tonacji moralizatorskiej lub satyrycznej. Swoją wiersz Do faworyta (K wriemienszcziku) Rylejew określił wręcz w podtytule jako "naśladowanie satyry Persjusza: Do Rubelliusza", co oczywiście miało na celu odwrócenie uwagi cenzury, ale było też zarazem wyraźnym ukłonem autora w stronę wciąż żywej w ówczesnej literaturze rosyjskiej poetyki klasycystycznej. Podobną rolę odgrywał antyczny kostium również w Puszkiniowskim wierszu Do Licyniusza.

Wyjątkową popularność uzyskiwały w rosyjskiej poezji romantycznej listy poetyckie do przyjaciół. W dobie romantyzmu ukształto-

wało się poczucie wspólnoty braci poetyckiej, "sług Parnasu" (określenia tego użył Puszkina), których łączyło duchowe pokrewieństwo i wysokie posłannictwo społeczne, jakie nakładała na nich misja poety proroka. Sprzyjała temu doniosła rola poezji w duchowym życiu narodów, zwłaszcza słowiańskich, a także powstanie wielu ugrupowań i kółek literackich, które jednoczyły różnych twórców w dążeniu do realizacji określonych programów artystycznych.

Wspomniane tu poczucie duchowej wspólnoty wybrańców poetów, przeciwstawionych zwykłym "zjadaczom chleba", tak ujęła Karolina Pawłowa w wierszu skierowanym do Iwana Aksakowa:

Но мы глядим на звезды неба,
На мира вечного объем,
Но в нас жива святая треба,
И не житейского лишь хлеба
Для жизни мы от бога ждем.

(K. Pawłowa, I. S. Aksakowu)

O duchowym pokrewieństwie poetów jeszcze wyraźniej pisał Puszkina w liście poetyckim do Mikołaja Jazykowa, wysłanym z sioła Michajłowskiego:

Идревле сладостный союз
Поэтов меж собой связует:
Они крещи еднимъ муз;
Единъ пламень их волкует;
Друг другу чужды по судьбе,
Они родня по вдохновенью.
Кляхуся Овидиевой тенью:
Ямков, блинок я тебе.

(A. Puszkina, K. Jамкову)

Puszkina jest również autorem listów poetyckich o młodzieńczej przyjaźni, którą wzmacniają wspólne ideały i pragnienia. Najbardziej znanym przykładem podobnego listu jest napisany w 1818 roku wiersz Do Czaadajewa (inc.: "Lubwi, nadzieży, tichoj wlawy...").

Świadczenia przyjaźni poetów utrwalone zostały w bardzo wielu wierszach, które mają postać listu poetyckiego. Podobne utwory pisano zresztą nie tylko w okresie romantyzmu. Romantyzm ukształtował jednak swego rodzaju modę na listy adresowane do przyjaciół poetów. Są one dość liczne (zwłaszcza w poezji Jazykowa i Puszkina), czasami bardzo osobiste i intymne, dlatego nie zawsze przeznaczone były do druku. Wiele z nich przechowało się

w archiwach adresatów, by uzyskać obieg literacki niekiedy dopiero po kilkudziesięciu latach od śmierci ich autorów.

List bardzo osobisty, zatytułowany Do przyjaciela W. A. Żukowskiego (Po jego powrocie z podróży) skierował do wymienionego adresata Iwan Kozłow w roku 1822, dotknięty już nieszczęściem, jakim była utrata wzroku. Umieścił o tym wzmiankę we wspomnianym liście:

Опять ты здесь! опять судьбою
Дано мне вместе быть с тобой!
И взор, хотя потухший мой
Уж взоров друга не встречает;
Но сердцу знатный голос твой
Глубоко в душу проникает...

(И. Козлов, К другу В. А. Жуковскому)

Przyjazne listy wierszem wymieniali z innymi poetami Puszkina, Gnedicz, Żukowski, Wiaziemski, Jazykow, Baratynski, Batiuszkow, Kozłow i wielu innych romantyków. Owe listy ("дружеские послания") i odpowiedzi składały się niekiedy na stałą wymianę korespondencji poetyckiej, co najlepiej ilustruje przykład Jazykowa i Karoliny Jaenisch-Pawłowej. Znane są cztery listy tej poetki do Jazykowa i siedem listów, które otrzymała ona od tegoż nadawcy. Można w nich wyszytać słowa przyjaźni, wdzięczności i wzajemnego uznania (Pawłowa tłumaczyła na niemiecki niektóre wiersze Jazykowa), a w końcu ostrą polemikę i nawet potępienie, jakie wywołał u Pawłowej list poetycki Jazykowa zatytułowany Do Czaadajewa⁹. Autor, gorliwy wyznawca poglądów słowiańskich, nie przebierając w słowach, ostro piętnował okoydentalistyczne idee Czaadajewa ("ты сажуешь пантоfle папиезы"). Karolina Pawłowa, odpowiadając Jazykowowi, napisała o tym jego wierszu:

Мне стала мне лира эта
И непонятна и чужда.

(К. Павлова, Н. М. Я...у)

Listem poetyckim posługiwali się romantycy w celu propagowania określonych idei społeczno-politycznych, filozoficznych oraz estetyczno-programowych. Najciekawsze pod tym względem są należące do tego gatunku niektóre wiersze Puszkina (Do Licyniusza, Do Batiuszkowa, Do księcia A. M. Górczakowa, Do Czaadajewa i inne).

Tematem wielu listów poetyckich do przyjaciół są zwykle, małe sprawy dnia powszedniego. Niektóre z owych utworów pisane były do określonego odbiorcy, inne zaś do zbiorowego adresata (Do przyjaciół Lermontowa, Do przyjaciół Puszkina, Do Ratuszkowa Żukowskiego i inne). Dominowały w nich często szkolne i studenckie wspomnienia, bez troski młodzieńcze zabawy i wieczory przy winie. Tego rodzaju wiersze należą do tzw. poezji biesiadnej, niektóre mają charakter żartobliwych zaproszeń na towarzyskie spotkanie, podczas którego znowu zadzwiczą puchary i poleje się wino (na przykład wiersz Denisa Dawydowa Do Burcowa, Zaproszenie na poncz). Spotkania w gronie przyjaciół opiewali wielokrotnie Puszkini (Do Puszczyzna, Do W. Ż. Dawydowa, Do przyjaciół) i Jazykow (Do Wilenskigo, Do Wulfa, Autoczowa i Szepielowa i inne). Życja Kusniak, autorka pracy o liście poetyckim w liryce Puszkina, tak pisze o znaczeniu tych motywów w jego poezji: "Biesiada jako jeden z motywów życia intymnego zajęła uprzywilejowane miejsce w listach poetyckich, manifestujących wartość literacką tematyki intymnej, prywatnej, będących z racji swego przeznaczenia swoistym dziennikiem takiej tematyki. Nie znaczy to jednak, że motyw ucztu wraz z jej atrybutami nie pojawia się w pozostałym dorobku lirycznym poety"¹⁰.

W poezji romantycznej rzadziej występują listy, w których zawarte są pod adresem odbiorcy nie słowa przyjazne i serdeczne, lecz wymówki i oskarżenia. Za przykład niech posłuży Puszkiniowski list Do Juriewa, w którym autor nie szczędi ironii wymienionemu w tytule znajomemu oficerowi, faworytowi fortuny i pięknych kobiet. Podobny charakter ma tegoż poety Epistoła do ks. Gorozakowa, gdzie adresat określony został jako "uroczy pochlebca, słodliwy gaduła".

W liryce Lermontowa też znajdujemy listy zabarwione ironią, gorczą, a nawet gniewem. Świadczy o tym chociażby wiersz Do H. H., adresowany do towarzysza z lat szkolnych, Michała Satarowa, powstały po serwaniu z nim przyjaźni. Ten list wierszem ma charakter bardzo osobisty, rejestruje przeżycia lirycznego "ja" w chwili rozczarowania:

Я оттолкну унизенную руку,
Я вспомню дружбу нашу как во сне;
Никто со мной делить не будет скуку;
Таких друзей не надо больше мне...

(M. Lermontov, H. H. H.)

Listy pełne oskarżeń i nieprzyjazne wobec odbiorcy można też wskazać w poetyckiej spuściznie Jazykova (Do Czaadajewa) i Karoliny Pawłowej (wiersz adresowany do Eudoksjii Rostopczyny "Jesteśmy sobie współczesne, hrabino...").

Adresatkami wielu romantycznych listów wierszem były kobiety. Listy te są wyrazem zmian w obyczajach społecznych, jakie dokonywały się w owej epoce, a także świadectwem wzrastającej roli ko-

biet w życiu kulturalnym. Rozkwit poezji miłosnej w literaturze rosyjskiej przyniosł właściwie dopiero romantyzm. Wtedy też pojawił się w poezji rosyjskiej kult kobiecej urody. Liryka miłosna przybierała najczęściej formę listu wierszem, pisanego do kobiety, której personalia nie zawsze były ujawniane. Dlatego wiele wierszy miało konwencjonalny kryptotytuł Do XXX, powtarzający się wielokrotnie w liryce Lermontowa, Puszkina i innych romantyków.

Dużo listów wierszem adresowano do kobiet wymienionych z imienia i nazwiska. Opiewano w nich urodę wybranych dam, zalety ich charakteru, walory intelektualne i towarzyskie. Podobne listy kierowano do znanych kobiet, które słynęły z piękności i wybitnej roli w życiu intelektualnym i artystycznym określonego środowiska. Postacią taką była, na przykład, księżna Zinaida Wołkonska, w której salonie zbierali się ówczesni luminarze rosyjskiego życia literackiego. Wierszowane listy poświęcili jej m. in. Kozłow, Puszkina i Baratynski. Puszkina pisał o niej i jej salonie:

Царьца муз и красоты,
Рубин нежной держишь ты
Волшебный скипетр вдохновений...

(А. Пушкин, Княгине З. А. Волконской)

Listy wierszem do kobiet znanych z piękności często występują zwłaszcza w liryce Kozłowa (Do hrabiny Zawadowskiej, Do hrabiny Potockiej, Do księżny Z. A. Wołkonskiej), Baratynskiego (Do A. A. Wołkowej) i Puszkina (Do N. Uszakowej i inne). Owe wierszowane listy do kobiet są niewątpliwie dominującym gatunkiem romantycznej liryki miłosnej w poezji rosyjskiej.

Dokonany tu pobieżny i wybiórczy przegląd listów poetyckich doby romantyzmu potwierdza wypowiedziany już sąd, że w owej epoce gatunek ten jeszcze się nie przeżył, ale wręcz przeciwnie - - rozkwitał różnorodnością form i rozwiązań artystycznych. Jego ewolucja zarysowała się bardzo wyraźnie: od klasycystycznej umowności, dużego stopnia skonwencjonalizowania i dydaktyzmu do listu wierszem o bardzo zróżnicowanej treści i niekiedy osobistym lub nawet intymnym charakterze. Romantycy rosyjscy kultywowali znane w literaturze oświeceniowej formy listu poetyckiego, ale równocześnie wzbogacili jego wersyfikację i przede wszystkim tematykę (motywy przyjaźni, duchowej wspólnoty poetów, temat losu i powołania poety, kult kobiecej urody i inne). Odeszli od klasycystycznej koturnowości języka, który w ich listach poetyckich stał się bardziej naturalny i bezpośredni, wreszcie nasyccili ów gatunek realiami ówczesnego życia obyczajowego, towarzyskiego, literacko-artystycznego i społeczno-politycznego. List poetycki i jego odmiana list wierszem stał się bardzo rozpowszechnionym i podatnym na wszelkie zmiany formalno-treściowe gatunkiem rosyjskiej liryki romantycznej.

Pr z y p i s y :

1. Skwarczyńska, S., Wstęp do nauki o literaturze, t. III, Warszawa 1965, s. 231.
2. Skwarczyńska, S., Teoria listu, Lwów 1937, s. 337.
3. Ibidem, s. 337 - 338.
4. Matuszewska, P., List poetycki w świadomości literackiej polskiego Oświecenia, "Pamiętnik Literacki", 1970, z. 2, s. 122 - 123.
5. Skwarczyńska, S., Teoria listu..., op. cit., s. 340.
6. Краткая литературная энциклопедия, т. 5, Москва 1968, с.906
7. Por. opinię Matuszewskiej, P.: List poetycki (w:) Literatura polska. Przewodnik encyklopedyczny, t. I, Warszawa 1984, s. 582.
8. Por. Skwarczyńska, S., Teoria listu..., s. 37 - 38.
9. O listach poetyckich Pawłowej K. patrz w pracy: Orłowski, J. List poetycki w twórczości Karoliny Pawłowej (w:) Rusistický sborník olomoucko-lublínský, I, Praha 1980, s. 27 - 34.
10. Kusiak, Z., List poetycki. Z problemów genealogicznych listyki Aleksandra Puszkina, Wrocław 1982, s. 64.

ПОЭТИЧЕСКОЕ ПОСЛАНИЕ В РУССКОЙ РОМАНТИЧЕСКОЙ ПОЭЗИИ

Р е з ю м е

В статье рассматривается функционирование жанра поэтического послания в русской романтической поэзии. Автор доказывает, что романтики унаследовали этот жанр от поэзии эпохи классицизма, но значительно обогатили (особенно А. С. Пушкин) его форму и тематику (мотив дружеской беседы и веселого пира, единства поэтов, избранников муз, "слушателей Парнаса", культура женской красоты и др.) В эпохе романтизма поэтическое послание получило форму письма в стихах, лишённого свойственной классицизму условности и дидактизма, более интимного и близкого к реальной жизни тогдашнего времени.

THE EPISTLE IN RUSSIAN ROMANTIC POETRY

Jan Orłowski

The epistle is a genre unknown in folk poetry; it originates from written poetry and assumes a strictly literary form. Known to the ancients (Horace, Ovid), it appeared in medieval as well as Renaissance poetry, but flourished mostly in the period of the Enlightenment. In Russian poetry the epistle appeared in the period of Classicism, where it was practised by such authors as Cantemir, Lomonosov, Sumarokov, Fonvizin and Derzhavin.

Soviet literary critics claim that the epistle went out of fashion in the Romantic period. This view seems unjustified, as many more epistles were written by Russian Romantic poets than by Classicist ones. This was so not only because Romantic poetry was much richer, but also because almost all the Russian Romantics practised this genre (Zhukovsky, Pushkin, Yazykov, Ryleyev, Baratynsky, Kozlov, Lermontov, Caroline Pavlova and others). Numerous epistles of various sorts can also be found in Pushkin's and Yazykov's literary output. The epistle cannot be regarded, then, as a vanishing literary form in Romanticism because it is precisely in that epoch that it was recognized as a separate genre.

Russian Romantic poets wrote all the types of epistles which had appeared in Classicist poetry; they enriched, however, the content of epistles with a distinct cult of woman's beauty (many epistles were addressed to women), with the friendship and spiritual kinship of poets and convivial motifs. The epistle, then, unlike typical genres of the Enlightenment period such as the ode, the fable and the heroic poem, may be said to have asserted its presence very clearly in the gamut of genres practised in Russian Romantic poetry.